

Hermann Schuckmann Johannes Heidemann

Disputatio Theologica De Spiritu Sancto

Rostochi[i]: Kilius, 1646

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738069442>

Druck Freier Zugang

Vert.: J. Heidemann

H. Schuckmann.

R.-U. theol. 1646.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
SPIRITU
SANCTO,

Quam

Ejusdem Spiritus ductu & gratiâ,
*Cum Consensu venerab. Facultatis Theolog. in
Universitate Rostochiensis.*

PRÆSIDE

HERMANNO SCHUCKMANNO
SS. Th.D. & Prof. Publico,

JOHANNES HEIDEMAN,
Hildefiâ Brunsvicensis.

Aut. & Resp.

Publico Examini subijcit

Ad diem 23. Maij in Auditorio Majori,
horis antemeridianis,

ROSTOCHI,

Literis NICOLAI KILI, Academia Typographi,

ANNO M. DC. XLVI.

1646

UNIVERSITÄT ROSTOCK

DE

SPIRITUS SANTO

Quam

Epistola Spiritus sancti & gratiae

Caro Confessio carere. Facultatis Theolog. in
Universitate Rostockensi

HERMANNUS
22. Publico.

JOHANNES
Hilber Brandenb.

Ausg. Rost.

Tabula Examinandi

Abdientia Majoris Auditorii Majori

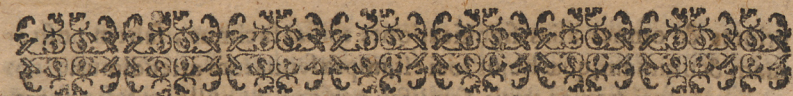
1718

1718

Rostock

Imprimi curavit Carolus Christianus Typographus

1718

DISPUTATIO DE SANCTISSIMA
TRINITATIS PERSONA TERTIA,
SPIRITU SANCTO.

THESIS I.

Mysterium incarnationis filii DEI, & Sacro-Sanctæ Trinitatis summa religionis Christianæ mysteria esse, & apud nos extra controversiæ aleam positum est, & ne ipse Diabolus quidem ea convellere potest; quippe qui ita & tot modis in illa hæcenus arietavit, ut non tam admiratione, quam summa erga DEUM T. O. M. gratiarum actione dignum sit, quod in hunc usq; diem in ecclesia catholica stent inconcussa atq; immota.

2. De Trinitatis mysterio, & sigillatim de tertia in Trinitate personâ pia antiquitas hæcæ temporibus in Ecclesiis pariter & Scholis publicè agi voluit; nec nos salutari huic instituto, quantum imbecillitas nostra permittet, decrimus, sed tempori inservientes, & catholicæ ecclesiæ vestigiis insistentes, hac vice doctrinam de Spiritu S. quæ in totius individuæ Trinitatis considerationem nos adducit, breviter cum DEO exhibebimus.

3. Vocabulum Spiritus (ut de vocis acceptione certi aliquid in antecessum definiatur) venit in S. S. *primò* in genere pro natura seu vi agitante, vel agendi Principio, ut Ezech. I. v. 20. Spiritus vitæ erat in rotis. *Secundò* denotat ventos, ut Psalm II. v. 6. Spiritus procellarum. *Tertiò* significat vox Spiritus ipsam vitam seu animam hominis; ut emisit Spiritum Matth. 27. v. 50. *Quartò* Angelos Heb. I. v. 14. Angeli sunt administratorii Spiritus, & Psalm 104. v. 4. Qui facit angelos suos Spiritus. *Quintò* est nomen toti divinitati commune Johan. 4. v. 24. DEUS est Spiritus. *Sextò* est nomen peculiare & proprium tertiæ divinitatis personæ & sic ut plurimum penes se habet epitheta vel voces additas, ut cum dicitur; Sp: S. Spiritus Domini, DEI, Christi. Nos

priores & omnes alias significationes missas facimus, saltem postremam & ultimam, quæ hujus loci est, impræsentiarum attendimus.

4. Acturi ergo de tertia Trinitatis personâ, ne nullo ordine progressi videamur, in tria eaq; potissima capita, quicquid pro ratione præsentis instituti & virium tenuitate tractare licebit, dispeſcemus. *Primò* demonstrabimus Spiritum S. esse personam verè subsistentem. *Secundò* Personam hanc à reliquis in DEO personis certo caractere hypostatico distinctam esse. *Tertiò* & ultimo hanc verè subsistentem & distinctam à cæteris personam esse summum verum DEUM, Patri & Filio ὁμοῦσιον.

5. Persona quod sit Spiritus Sanctus ut probatum demus, nosse oportet, quid sit persona, & in quo natura vel ratio personæ consistat; hæc autem explicanda est per definitionem, quæ si plenè Spiritui S. accommodari poterit, habebimus quod volumus. Persona ergo, quæ Græcis πρῶτον & pro usu ab Ecclesia recepto ὑπόστασις vocatur; ita definitur breviter; *Persona est rationalis natura individua ac incommunicabilis substantia.* Vel plenius hoc modo: *Persona est substantia intelligens, individua, incommunicabilis, nec pars alterius, nec in alio, vel ab alio sustentata.* Anima enim nostra rationalis etsi est natura individua & intelligens substantia, nemo tamen illam facilè personam dixerit: cum sit pars alterius, cujus est informare corpus nostrum. Sic humana in Christo natura, quanquam est intelligens & individua substantia; quia tamen sustentatur in alio vel ab alio, nec unquam habuit distinctam subsistentiam extra filium DEI, nec propriâ aliquâ sed una eademq; τῷ λόγῳ ὑποστῆσει subsistit, personæ rationem non habet, sequeretur aliàs duas in Christo personas esse, quod falsum.

6. Tota jam personæ definitio, quæ data est, Spiritui S. qui est tertia in Sacro-Sancta Trinitate persona, verè competit, proinde & definitum ei convenire necesse est. Dicitur enim Spiritus S. in S. S. cognoscere, loqui, docere, arguere, annunciare, testari, præficere rectores, doctores, curatores ecclesiæ, facere quæ vult &c. (locis huc adducendis immorari opus non est, quæ & in scriptura passim occurrunt, & quorum nonnulla quoq; postea à nobis adducentur.) Jam omnia hæc aliundè proficisci non poterunt, nisi à persona verè subsistente, individua, incommunicabili, intellectum, voluntatem & facultatem operandi habente.

7. Acce-

7. Accedimus ad unum vel alterum scripturæ testimonium, ex Veteri pariter & N. T. producendum. V. T. dicta, quanquam Trinitatem & distinctas in Trinitate personas non usq; adeo evidenter sicut N. T. ostendere videntur: prætereunda tamen non sunt, præsertim cum V. T. novi fundamentum sit. Genes. 1. v. 2. legitur de Spiritu Dei: Spiritus Dei ferebatur super aquas. Hæc verba, etiamsi ab his & illis alio & alio modo sunt explicata, rectissimè & intelligi & explicari dicimus de Spiritu S. ceu tertia in Trinitate persona. Voluit enim Deus statim ab initio in ipsa creatione extare revelationem Trinitatis; in qua alius est qui dixit; alius verbum domini, alius Spiritus Dei, qui incubuit aquis, sicut aquila incubat nido suo. Quod ipsum vel vento elementari, qui nec dum fuit, vel nudæ alicui virtuti perperam tribuitur. Quemadmodum ergo is qui dicit; fiat lux &c. persona est, & verbum domini, quod alibi probatur, persona est; sic & Spiritus Dei, qui fertur super aquas, sit persona oportet. Et hæ tres personæ introducuntur ceu unicum principium vel causa creationis solitaria. Sic Esaia 63. v. 4. dicitur Spiritus domini direxisse, gubernasse, duxisse populum Dei per desertum, sicut homo ducit, gubernat, dirigit equum vel aliud quodcunq; jumentum. Sic apud Joëlem ipse Deus ait: effundam Spiritum meum super omnem carnem. Qui Spiritus describitur ut causa mirabilium operum, qualia sunt vaticinari, visiones cernere, &c. Complementum ejus est in Actis cap. 2.

8. Illustriora & evidentiora sunt N. T. testimonia, & inter hæc præcipua 1 Joh. 5. Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus S. Johan. 14. v. 26. Paracletus autem ille, qui est Spiritus S., quem Spirit. mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. Item, Matth. 3. v. 16. Ecce aperti sunt cæli, & vidit (Johannes) Spiritum Dei descendentem tanquam columbam & venientem super ipsum. (Christum.) Et ecce vox de cælis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo beneplacitum habui. Hæc insignis patefactio satis apertè & evidenter demonstrat, non tantum in Trinitate tres distinctas personas Patrem Filium & Spiritum S. sed & eundem Spiritum verè subsistentem personam esse. Nos soli, ut dicitur, lucem non præferemus.

9. Faceffant omnes, qui soli nebulas offundere, veritatem in mendacio detinere, & Spiritum S. verè subsistentem personam negare non erubescunt, In horum grege fuerunt olim Sabellius, Noëtiani, Samo-

fatenus, Praxeas, Servetus & alii plures, ex quibus omnibus primum, ferè locum sibi vendicat Praxeas, qui circa annum Christi 200 docuit, unam tantum esse personam divinitatis, sed alio atq; alio respectu nunc patrem, nunc filium, nunc Spiritum S. dici. Cujus blasphemam hæresin Tertullianus refutavit.

10. Secundum, quod nobis probandum incumbit, est, personam hanc divinitatis tertiam realiter & verè ab aliis in Sacro sancta Trinitate personis certo caractere hypostatico esse distinctam. Hoc antequam demonstremus, observandum, quod in S. S. personæ Trinitatis distinguantur, *Primo* internis proprietatibus, quæ aliàs nominantur relationes, caracteres hypostatici, opera ad intra, &c. Et hæc sunt, quando in S. S. de Deo patre dicitur, quod gignat filium imaginem sui, de filio, quod gignatur à patre & de Spiritu S. quòd à patre & filio procedat. Jam si inter patrem gignentem & filium genitum & Spiritum S. ab utroque procedentem vera debet esse relatio, erit & vera inter has personas distinctio. Impossibile enim est, eam personam quæ gignens est, esse etiam genitam, & eam quæ spirans est, esse eam quæ per spirationem procedit. Nam qui habet esse ab alio, revera distinguitur ab eo à quo esse habet. Quoniam igitur filius DEI est à patre per generationem, & Spiritus S. ab utroq; à patre & filio per processionem, necesse est distingui à patre filium, & ab utroq; Spiritum S. Ut Clarissimus Calixtus doctè demonstrat Epit. Theolog. pag. 77.

11. *Secundo* distinguuntur personæ divinitatis inter se operibus extrinsecis sumptis à patefactione divinâ & præcipuis erga ecclesiam beneficiis. Ut quando patri creatio & conservatio, filio humani generis redemptio, Spiritui S. illuminatio & Sanctificatio ob peculiarem quandam revelationem tribuitur. Ubi notandum Opera Trinitatis ad extra esse indivisa, servato tamen ordine, & cujusq; personæ proprietate.

12. Producimus clara aliquot & perspicua dicta, in quibus hæc tres personæ divinitatis inter se distinctæ exhibentur. Matth. 28. v. 19. dicitur: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Hic sanè quemadmodum tres distinctæ personæ nominantur, sic revera distinctæ intelliguntur. Ita 2. ad Corinth. c. ultimo v. ult. Apostolus inquit ἡ χάρις τῆς κυρίας ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς θεῶ, καὶ ἡ κοινωνία τῆς ἀγίας πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν

ἐμὸν, Et Joh. 14. v. 16. Christus inquit: Ego rogabo patrem ut alium paracletum vobis mittat. Jam si alius non esset pater qui rogatur, alius filius qui rogat, alius paracletus super quo rogat, diceretur id, quod revera non est. Illud autem asserere velle de veritate ipsa, blasphemia est.

13. Differunt vero personæ Trinitatis non essentiâ ut in creaturis, ubi quælibet suum proprium esse habent, quo discernuntur: nec tantum hic est distinctio rationis, ut voluit Sabellius. Sed realiter & verè distinguuntur, modo tamen nobis incomprehensibili & incognito, secundum quem pater non est filius, nec filius est pater, nec Spiritus S. pater & filius, & tamen pater filius & Spiritus S. est unus verus DEUS unitate perfectissimâ, quâ tota essentia divina est in patre, tota in filio, tota in Spiritu S. & sicut filius communicatam habet essentiam divinam à patre per æternam generationem, ita Sp. S. eandem essentiam divinam communicatam habet à patre & filio per æternam processionem ineffabili & eminentissimo modo, de quo non minus rectè quam eleganter loquitur Athanasius Dial: 1. de Trinit: Quomodo inquit signat filium DEUS, & quomodo Spiritum mittat, curiose non peruestigo, sed credo filium genitum ἐπιγεννητός καὶ ἀπαυτός & Spiritum similiter procedere ἐπιγεννητός καὶ ἀπαυτός.

14. Fit autem processio Spiritus S. non à patre solo, sed à patre & filio simul. Ita enim Christus Joh. 15. v. 26. mittam vobis Spiritum à patre qui à patre procedit. Nec quicquam nos turbat acerbum certamen quod fuit inter Græcos & Latinam ecclesiam, primamq; originem ex primatu traxisse videtur. Græci dicunt, Spiritum S. à Patre tantum procedere, non autem à filio, sed ab eo mitti. Latini contra tam à Patre quam à filio procedere Spiritum S. contendunt. Idq; rectissime.

15. Nam Spiritus S. expressè dicitur Spiritus Christi Rom. 8. v. 9. Spiritus filii ad Gal. 4. v. 6. & præterea in confessio est, quod Spiritus S. sit verus DEUS, & ejusdem essentiæ cum filio, non potest ergo mitti à filio (ut cum Joh. 16. v. 7. Christus dicit se missurum paracletum) per imperium sicut à majore, neq; per consilium ut à prudentiore: Mittitur itaq; per essentiæ communicationem sive processionem ab æterno.

16. Hæreses, quibus hæresiarcha Diabolus per Noëtianos, Sabellium,

lium, & alios hypostasim Spiritus S. & characterem personalem impetere conatur, in universum omnes illis scripturæ testimoniis quæ hæcenus de actionibus personalibus, deq; reali personarum Sacro S. Trinitatis subsistentia à nobis allegata sunt, solide convelluntur.

17. Ad tertium & ultimum caput nempe ad divinitatem S. Spiritus demonstrandam plurima suppetunt argumenta, quorum principaliora tantum adducemus. Primum locum obtinent dicta V. T. quibus absolute & simpliciter dominus vel DEUS appellatur. Sic 2. Sam. 23. v. 2. Spiritus domini locutus est per me, & sermo ejus per linguam meam: Dixit DEUS Israel, mihi locutus est fortis Israel. Et alibi passim. Sic Esa. 6. v. 9. dixit dominus: vade & dic populo huic, audite audientes, & nolite intelligere, & videte visionem & nolite cognoscere, excæca cor populi hujus & aures ejus ægrava: Id quod Spiritum S. dixisse Paulus testis est Act. ultimo v. 26. benè Spiritus S. locutus est per Esaiam Prophetam ad patres nostros dicens: Vade ad populum istum, & dic: aure audietis & non intelligetis, & videntes videbitis & non percipietis: incrassatum enim est cor populi hujus &c. Breviter, quicquid Prophetæ V. T. in principio prophetiarum suarum Deum & dominum Israelis locutum esse testantur, id 2. Petri 1. v. ultimo de Spiritu S. exponit; non enim voluntate humana, inquit, allata est aliquando propheta, sed actià Spiritu Dei, locuti sunt Sancti Dei homines.

18. Secundo idem expresse dicitur Deus in N. T. Act. 5. v. 3. Anania, cur implevit Sathanas cor tuum, ut mentiteris Spiritui S. non es mentitus hominibus, sed Deo. Et 1. Cor. 3. v. 16. An nescitis, vos esse templum Dei, & Spiritum Dei habitare in vobis? si quis templum Dei violat, hunc perdet Deus.

19. Tertio adscribuntur ei attributa divina 1. Immensitas, & omnipresæntia Psal. 139. v. 7. Quo ibo à Spiritu tuo, aut quo à facie tua fugiam, si scandam cælos, illic es, si stratum ponam in inferno, ecce ades. 2. Omniscientia 1. Cor. 2. v. 10. Spiritus omnia scrutatur (cognoscit) etiam profunditates Dei. Et rursus: ea quæ sunt Dei nemo novit, nisi Spiritus Dei, per quem & nos novimus quæ donata nobis sunt à Deo 3. Majestas secundum quam non tantum in nomen Dei patris & filii, sed etiam Spiritus S. baptizatur, ut ex institutione baptismi notum est.

20. Quar-

20. Quarto tribuuntur ei opera divina, quale 1. est Creatio Psal. 33. v. 6. Verbo domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis exercitus eorum. Job 33. v. 4. Spiritus Dei fecit me, & afflatus omnipotentis indidit mihi vitam. 2. Facultatem miracula edendi aliis largiri 1. Cor. 12. v. 8. huic quidem per Spiritum datur sermo scientiæ, alteri vero fides per eundem Spiritum, alii donum sanationum per eundem Spiritum, alii vero operatio virtutum &c. sed omnia hæc agit unus ille & idem Spiritus distribuens seorsim illa singulis, sicuti vult. 3. Justificatio hominum 1. Cor. 6. v. 11. Hæc eratis quondam, sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine Domini Jesu, & per Spiritum Dei nostri, 4. gubernatio ecclesiæ; siquidem non prout minister aliquis sed rector & præses ejus illam gubernat Act. 10. v. 19. Petro cogitante de visione dixit ei Spiritus, ecce tres viri querunt te: surgens itaq; descende, & nihil adhibitans proficiscere cum eis: nam ego eos misi. Et cap. 13. v. 2. Illis autem ministerium suum obeuntibus domino & jejunantibus, dixit Spiritus S. separate mihi Barnabam & Saulum ad opus ad quod eos vocavi. Idem dicitur Act. 20. v. 28. Attendite gregi in quo Spiritus S. vos constituit Episcopos.

21. Hæc sunt fundamenta catholicæ *ἀποδοξίας*, quibus innixi centum quinquaginta Episcopi Constantinopoli in Synodo Oecumenica à Theodosio M. circa Annum Christi 383. congregati Symbolum Nicenum confirmarunt, *τὸ θεῶν πατρὸς υἱὸς* damnarunt, & unam eandemq; non modo patris & filii, sed & Spiritus S. divinitatem professi sunt.

22. Divinitatem hanc impugnarunt Eudoxus, Eunomius & multi alii sectati Macedonium, qui generali vocabulo appellati sunt Pneumatomachi, fingentes Spiritum S. esse quidem præstantiorem angelicis virtutibus, sed non DEUM vel dominum. Illi quoq; aperte ex prædictis convincuntur, qui dixerunt, se neutrum velle asserere, an sit DEUS, vel creatura, cum scriptura neutrum manifeste dictaret. Et notandum est, sicut in loco de filio Samosatenus negavit, filium esse personam, & postea Arius videns hoc commentum consistere non posse, concessit esse personam, sed negavit illam personam esse naturam DEUM: Eodem plane modo Macedonius negavit Spiritum S. esse personam: Alii postea convicti manifestis scripturæ testimoniis concesserunt

B

serunt

serunt esse personam, sed detraxerunt illi divinitatem, & noluerunt esse
ὁμοῦσιν patri & filio, sed minorem.

23. Ad refutationem horum omnium adhibeantur illa argumen-
ta, quæ supra pro divinitate Spiritus S. allata sunt.

24. Clausulam & finem impono huic exercitationi verbis Magni
Augustini, quibus ille ultimo ultimi libri de Trinitate capiti initium de-
dit: Domine DEUS noster credimus in te patrem & filium & Spiri-
tum S. Neq; enim diceret veritas: Ite baptizate omnes gentes in nomi-
ne Patris & Filii & Spiritus S. nisi Trinitas esses. Nec baptizari nos ju-
beres, Domine DEUS, in nomine ejus qui non est dominus DEUS.
neq; diceretur voce divina: Audi Israel, Dominus DEUS tuus DEUS
unus est, nisi Trinitas ita esses, ut unus dominus DEUS esses. Et si tu
DEUS pater ipse esses, & filius verbum tuum, Jesus Christus ipse
esses, & donum vestrum Spiritus S., non legeremus in literis veritatis:
Misit DEUS filium suum; Nec tu, O unigenite, diceres de Spiritu San-
cto: quem mittet pater in nomine meo, & quem ego mittam vobis
à patre.

DEO PATRI & FILIO DOMINO

NOSTRO JESU CHRISTO. Cum S. SPIRITU

GLORIA & imperium in secula seculorum,

AMEN.

✠ () ✠

In Disp. de SPIRITU SANCTO

Quem calamus scripsit, quem Lingua modesta loquetur,
Sit vitæ ductor, sit sacra norma tua.

Ita vovet Dn. Respondenti

PRÆSES

Sic est: Tu doctè, ductore, hem, FLAMINE
SANCTO,

De Sancto dicis Flamine, dulce caput.

Sic est: Cui sancti sunt Flatus munera cordi

Hujus Cor vires Flaminis hujus habet.

Grator Nectareum cœptum. Tu nitere Sanctè

Præceptore sacro FLAMINE. Doctus eris

*In gratiam amicissimi sui popularis
festin. adjecit*

Zacharias Bruno,
Lunæburg.

Rectè, quòd vires præclaris artibus auges
Heidmannè! unde tuæ non infima gloria famæ
Audit, virtutisq; viam, quæ spirat odorem
Fœtentem minimè, satagit constanter amare;

perge

Perge sequi quò Te prædulcia Biblia ducunt;
Sic non errabis: sic itur ad edita sacrae
Munia doctrinae; sic patria tota favebit.
Prospera sint magnis præmissa Exordia cæptis!

*Sic Convictori & Amico suo
gratulatur*

**Matthias Meineke/ Curo-
Lionus.**

In Disp. de SPIRITU

Quem calamus scripsit, qui
sta loque
Sit vitæ ductor, sit sacra

Ita

CTO

na mode-

bondenti

ES

Sic est: Tu doctè, ductore, h
SANCTO

De Sancto dicis Flam

Sic est: Cui sancti sunt Flatus

Hujus Cor vires Flaminis

Grator Nectareum cœptum. T

Præceptore sacro FLAM

In gratiam am

Za

MINE

aput.

di

t.

ctè

octus eris

ularis

Bruno,

rg.

Rectè, quòd vires præclaris an
Heidmannè! unde tuæ non

Audit, virtutisq; viam, quæ spir a

Fœtentem minimè, satagit const

a famæ

perge

